

Brussel, 30.9.2020
SWD(2020) 306 final

WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE

**Verslag over de rechtsstaat 2020
Landenhoofdstuk over Ierland**

bij

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

**Verslag over de rechtsstaat 2020
Situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie**

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 305 final} - {SWD(2020) 307 final} - {SWD(2020) 308 final} -
{SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} - {SWD(2020) 311 final} -
{SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

SAMENVATTING

Een aantal hervormingen van het rechtsstelsel zijn in 2019 uitgevoerd of zijn momenteel in voorbereiding. Met name is er eind 2019 een onafhankelijke raad voor de rechtspraak opgericht. Hoewel de perceptie van de rechterlijke onafhankelijkheid al gunstig is, zal deze raad bijdragen aan een verdere bevordering van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht ten opzichte van de uitvoerende en de wetgevende macht. Het comité voor rechterlijk gedrag van de raad zal belast zijn met tuchtprocedures, terwijl het definitieve besluit over het ontslag van rechters aan de *Oireachtas* (het parlement) voorbehouden blijft. Een geplande hervorming heeft tot doel het systeem voor de benoeming en de promotie van rechters te wijzigen. Het is belangrijk dat deze hervorming de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht waarborgt, waarbij rekening moet worden gehouden met de aanbevelingen van de Raad van Europa. Een werkgroep moet zich buigen over het aantal en het soort rechters dat nodig is om de komende vijf jaar een efficiënte rechtsbedeling te waarborgen. De lopende herziening van de burgerlijke rechtspleging zou een mogelijkheid kunnen bieden om de toegang tot de rechter te verbeteren, met name via het systeem voor rechtsbijstand. De digitalisering en de middelen van het rechtsstelsel, waaronder het aantal rechters, blijven een uitdaging.

Ierland heeft verschillende hervormingen doorgevoerd om de strijd tegen corruptie te versterken, met name door middel van de wet inzake het strafrecht (corruptiedelicten) van 2018. De wet inzake het strafrecht omvatte verschillende strafbare feiten in verband met corruptie. Zij bevat echter een vereiste van dubbele strafbaarheid, die de mogelijkheden om buitenlandse omkoping te vervolgen kan beperken. Ierland beschikt over een wettelijk en institutioneel kader voor de aangifte van vermogensbestanddelen en belangen, en voor gedragscodes en verplichte belastingcertificaten, dat momenteel wordt herzien. Het wetsontwerp inzake de normen in het openbaar ambt 2015 kwam te vervallen met de ontbinding van de *Dáil* (Lagerhuis van het parlement) in januari 2020. Het programma van de nieuwe regering bevat een toezegging om de wetgeving inzake ethiek in het openbaar ambt te hervormen en te consolideren. De Ierse smaadwetten doen bezorgdheid rijzen over het vermogen van de pers om corruptie aan het licht te brengen. Momenteel wordt een uitgebreide herziening van het Ierse kader voor corruptiebestrijding uitgevoerd en wordt de herziening van de smaadwetten afgerond.

Wat de mediapluriformiteit betreft, worden grondwettelijke garanties en solide regelgevingsstructuren toegepast binnen een politieke cultuur die inmenging in de redactionele inhoud van de mediakanalen vermijdt en belangenconflicten op het gebied van media-eigendom voorkomt. De regulerende instantie voor de media heeft stappen ondernomen om de informatie over media-eigendom jaarlijks te actualiseren en te publiceren. De vrijheid van meningsuiting en het recht op toegang tot officiële informatie zijn stevig verankerde beginselen. Het veelvuldige gebruik en de hoge kosten van smaadzaken stemmen tot bezorgdheid. Een onafhankelijk particulier stelsel, dat is opgericht en wordt gefinancierd door de gedrukte media en dat bestaat uit de persraad en de persombudsman, zorgt voor de behandeling van klachten over de pers op basis van een gedragscode.

Wat de controles en waarborgen betreft, is er een gevestigde praktijk van raadpleging over ontwerpwetgeving door de regering en het parlement, en van voorafgaande effectbeoordelingen. De controle op initiatiefwetsvoorstellen die een bepaalde fase van het wetgevingsproces doorlopen, is op soortgelijke wijze ontwikkeld. De onafhankelijke Ierse commissie voor mensenrechten en gelijkheid is goed toegerust om haar taken uit te voeren.

Hoewel er over het algemeen van wordt uitgegaan dat het maatschappelijk middenveld in Ierland de ruimte krijgt, hebben maatschappelijke organisaties hun bezorgdheid geuit over de beperkingen op maatschappelijke acties in verband met de gevolgen van de huidige uitlegging van de kieswet, die beperkingen stelt aan de financieringsmogelijkheden voor organisaties uit het maatschappelijk middenveld.

I. JUSTITIEEL STELSEL

Ierland heeft een commonlaw-stelsel, waarvan de rechterlijke macht is verdeeld in een civiele en een strafrechtelijke tak. Het gerechtelijk apparaat bestaat uit een hoogste beroepsinstantie (*Supreme Court*), een hof van beroep (*Court of Appeal*) en rechtbanken van eerste aanleg waaronder een “*High Court*” dat volledig bevoegd is voor alle strafzaken en civiele zaken en rechtbanken met een beperkte jurisdictie: de arrondissementsrechtbank (*Circuit Court*) en de districtsrechtbank (*District Court*), die op regionale basis zijn georganiseerd. Twee gespecialiseerde strafrechtbanken behandelen strafzaken inzake paramilitaire, subversieve en georganiseerde misdrijven¹. Daarnaast zijn een aantal gespecialiseerde rechtbanken actief op verschillende gebieden, waaronder arbeidsverhoudingen². Sinds december 2019 zijn alle dragers van een rechterlijk ambt lid van een nieuw opgerichte raad voor de rechtspraak. Rechters worden benoemd door de president van Ierland, die op advies van de regering handelt. Een adviesorgaan voor rechterlijke benoemingen is belast met de selectie van geschikte kandidaten voor benoemingen. Het Openbaar Ministerie maakt geen deel uit van de rechterlijke macht. De directeur van het Openbaar Ministerie handhaaft onafhankelijk het strafrecht in de rechtbanken. De procesvoering in strafzaken wordt uitgevoerd door advocaten (*barristers*) die door de directeur per geval worden voorgedragen en volgens de instructies van de directeur tot vervolging overgaan. De procureur-generaal is de juridisch adviseur van de regering. De advocatuur heeft twee soorten advocaten – “*solicitors*”, vertegenwoordigd door de Law Society, en “*barristers*”, vertegenwoordigd door de Bar of Ireland³. In Ierland is de *Legal Services Regulatory Authority*, een onafhankelijk orgaan dat in 2016 is opgericht, de nationale regulerende instantie voor beide takken van de advocatuur.

Onafhankelijkheid

Eind 2019 is een onafhankelijke raad voor de rechtspraak opgericht, die tot taak heeft de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te waarborgen. Een langdurig hervormingsproces heeft geleid tot de oprichting van de eerste permanente raad voor justitie in Ierland. Volgens de wet inzake de raad voor de rechtspraak zijn de belangrijkste functies van deze raad het onderzoeken van klachten met betrekking tot rechterlijk wangedrag, het waarborgen van permanente opleiding en bijscholing van rechters⁴ en het opstellen van richtsnoeren voor specifieke kwesties, waaronder schadevergoedingen voor lichamelijk letsel. Daartoe heeft de Raad een aantal comités opgericht, waaronder een comité inzake rechterlijk gedrag, een comité voor gerechtelijke studies, een comité voor lichamelijk letsel en een comité inzake richtsnoeren voor veroordelingen. De Raad bestaat uit alle actieve leden van de rechterlijke macht (ongeveer 160 rechters) en heeft een bestuur dat uit 11 rechters bestaat: vijf leden die ambtshalve lid zijn (de opperrechter en vier voorzitters van de rechtbanken), vijf door ambtsgegoten gekozen rechters en één rechter die door de andere leden van het

¹ Een panel van rechters van de High Court, Circuit Court en District Court wordt toegewezen aan de Special Criminal Court.

² Deze rechtbanken behandelen ook beroepen inzake inkomstenbelasting, vorderingen in het kader van de gelijkheidswet, immigratieaanvragen, stedelijke planning en zaken in verband met het arbeidsrecht. Ze worden voorgezeten door gekwalificeerde specialisten en de uitvoerende macht is vaak betrokken bij hun benoemingsprocedures. Hun beslissingen zijn onderworpen aan beroep of toetsing door de arrondissementsrechtbank of de High Court met betrekking tot rechtsvragen.

³ De meeste “*solicitors*” werken in privépraktijken en bieden hun diensten rechtstreeks aan het publiek aan. Andere “*solicitors*” zijn advocaten die in vast dienstverband werken, bijvoorbeeld bij de overheid of in het bedrijfsleven. De meeste “*barristers*” zijn gespecialiseerd in procederen en in het verstrekken van juridisch advies en opinies, hoewel zij ook in vaste dienst werkzaam kunnen zijn.

⁴ Dit komt ook overeen met de Greco-aanbevelingen. GRECO Fourth Evaluation Round — Evaluation Report, punt 161; GRECO Fourth Evaluation Round — Interim Compliance Report, punten 48-51.

bestuur is gecoöpteerd⁵. De oprichting van de raad voor de rechtspraak zou kunnen bijdragen tot het waarborgen van de onafhankelijkheid en de kwaliteit van het rechtsstelsel, wat overeenstemt met de aanbevelingen van de Groep van Staten tegen Corruptie (Greco)⁶.

De perceptie van onafhankelijkheid van gerechten en rechters onder het grote publiek en de ondernemingen is hoog. De onafhankelijkheid van de rechtbanken en rechters wordt door 74 % van de algemene bevolking en bij 76 % van de ondernemingen gezien als “redelijk goed of zeer goed”⁷. Deze hoge perceptie van de rechterlijke onafhankelijkheid is de afgelopen jaren constant gebleven.

Een geplande hervorming beoogt het systeem voor de benoeming en promotie van rechters te reorganiseren. De besprekingen over deze hervorming zijn al een aantal jaren gaande. In 2017 heeft de regering bij het parlement hierover een wetsontwerp ingediend, dat met het einde van de vorige zittingsperiode van het parlement is komen te vervallen. In het huidige systeem beveelt het adviesorgaan voor rechterlijke benoemingen (*Judicial Appointments Advisory Board, JAAB*)⁸ de minister van Justitie en Gelijkheid voor elke vacature ten minste zeven kandidaten aan⁹. De kandidaten op de lijst zijn niet in volgorde van prioriteit gerangschikt en de regering is niet verplicht om alleen uit de lijst te kiezen. Promoties van rechters¹⁰ worden door de Ierse president op advies van de regering gedaan en zijn niet onderworpen aan de door de JAAB gevoerde procedure¹¹. De Greco¹² heeft bezorgdheid geuit over de uitgebreide bevoegdheid van de uitvoerende macht. Het wetsontwerp inzake de commissie voor rechterlijke benoemingen voorzag in de oprichting van een nieuwe commissie voor rechterlijke benoemingen met een niet-rechterlijke voorzitter en een meerderheid van lekenleden. Het wetsontwerp beoogde het aantal voorgestelde kandidaten te beperken tot maximaal drie, die voor elke rechterlijke vacature zouden worden gerangschikt in de volgorde van voorkeur van de commissie. In het wetsontwerp werd ook voorgesteld om alle rechterlijke benoemingen aan deze procedure te onderwerpen (in tegenstelling tot de huidige procedure die alleen betrekking heeft op rechterlijke benoemingen die voor het eerst plaatsvinden). Deze ontwerpbepalingen zouden de politieke bevoegdheid bij rechterlijke benoemingen kunnen beperken. De beoogde samenstelling van

⁵ Volgens de gegevens van het Europees Netwerk van Raden voor de rechtspraak (ENCJ) beschikt de Raad over relatief weinig middelen. Bijdrage van het ENCJ aan het verslag over de rechtsstaat 2020.

⁶ GRECO Fourth Evaluation Round — Evaluation Report, punt 124; GRECO Fourth Evaluation Round — Interim Compliance Report, punt 26.

⁷ Grafieken 44, 46 en 48, EU-scorebord voor justitie 2020. De perceptie van de rechterlijke onafhankelijkheid is als volgt gerangschikt: zeer laag (minder dan 30 % van de respondenten beoordeelt de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht als redelijk goed en zeer goed); laag (30 tot 39 %), gemiddeld (40 tot 59 %), hoog (60 tot 75 %), zeer hoog (meer dan 75 %).

⁸ De JAAB bestaat uit de vijf voorzitters van de rechtbanken, de procureur-generaal, een vertegenwoordiger van zowel de Law Society als de Bar Council, en drie lekenleden die door de minister van Justitie en Gelijkheid zijn benoemd.

⁹ Artikel 16, lid 4, van de wet inzake rechtbanken en gerechtelijke ambtenaren 1995.

¹⁰ Naar dit proces wordt verwezen met de term “*elevation*”.

¹¹ Leden van de rechterlijke macht kunnen zich schriftelijk tot de procureur-generaal wenden en om promotie naar een hogere rechtbank verzoeken. Deze uitingen van interesse worden door de regering in overweging genomen bij de voordracht van een kandidaat voor een rechterlijke vacature in de betrokken rechtbank.

¹² In een openstaande aanbeveling van de Greco werd benadrukt dat het huidige systeem voor de selectie, werving, promotie en overplaatsing van rechters moet worden herzien om de benoemingen op een transparante manier te richten op de meest gekwalificeerde en geschikte kandidaten, zonder overmatige invloed van de uitvoerende macht. Er is ook gewezen op de noodzaak om de JAAB passende middelen ter beschikking te stellen. GRECO Fourth Evaluation Round — Evaluation Report, punt 132; GRECO Fourth Evaluation Round — Interim Compliance Report, punt 37.

de nieuwe commissie gaf echter aanleiding tot bezorgdheid^{13,14}, aangezien hierin een meerderheid van lekenleden was voorzien. Het programma van de nieuwe Ierse regering die in juni 2020 is gevormd, bevat een toezegging om het wetsontwerp inzake de commissie voor rechterlijke benoemingen binnen de eerste zes maanden van haar mandaat aan te nemen. De regering heeft zich ertoe verbonden om samen met de belanghebbenden passende wijzigingen in het huidige wetsontwerp aan te brengen om ervoor te zorgen dat het brede steun krijgt. Dergelijke wijzigingen zouden onder meer inhouden dat de opperrechter ambtshalve de voorzitter van het orgaan wordt. Het is belangrijk dat bij deze hervorming rekening wordt gehouden met de aanbevelingen van de Raad van Europa inzake de samenstelling van de instantie die beslissingen neemt over de selectie en de loopbaan van rechters en haar rol in de benoemingsprocedure¹⁵.

Er is een nieuw orgaan opgericht dat belast is met tuchtprocedures tegen rechters, ter verbetering van de verantwoordingsplicht van rechters. De raad voor de rechtspraak heeft een comité voor rechterlijk gedrag opgericht, dat klachten in verband met rechterlijk wangedrag moet onderzoeken en ontwerprichtsnoeren voor rechterlijk gedrag en ethiek moet opstellen, die door de raad moeten worden vastgesteld. Ook geeft het comité advies en aanbevelingen inzake rechterlijk gedrag en ethiek. Het comité bestaat uit de vijf voorzitters van de rechtbanken die ambtshalve lid zijn, drie door ambtsgenoten gekozen rechters en vijf lekenleden die door de regering worden benoemd uit de door de dienst voor overheidsbenoemingen aanbevolen leden. Voorafgaand aan deze hervorming was de enige disciplinaire sanctie die van toepassing was op rechters, de ontheffing uit hun functie op grond van resoluties van beide kamers van het parlement in gevallen van wangedrag of onbekwaamheid¹⁶. Een dergelijke sanctie is echter nooit toegepast. De hervorming van de tuchtrechtelijke sanctieregeling zou kunnen leiden tot een verbetering van de verantwoordingsplicht van de rechters; deze regeling moet de rechterlijke onafhankelijkheid bewaren overeenkomstig het EU-recht¹⁷ en daarbij rekening houden met de aanbevelingen van de Raad van Europa¹⁸. Ontheffing uit de rechterlijke functie op tuchtrechtelijke gronden blijft een van de mogelijke sancties. Wanneer een dergelijke sanctie wordt overwogen, zal het comité voor rechterlijk gedrag worden belast met doorverwijzing naar de minister van Justitie en Gelijkheid om moties in te dienen bij het parlement met het oog op de afzetting van de rechter. Het parlement blijft verantwoordelijk voor de beslissing over de afzetting van rechters en behoudt op dat punt zijn discretionaire bevoegdheid¹⁹, wat zou kunnen leiden tot bezorgdheid over de politisering van het proces. Ten slotte is de reikwijdte van de rechterlijke toetsing die beschikbaar is in gevallen van tuchtrechtelijke sancties of ontheffing uit de

¹³ Europese Commissie, landverslagen Ierland 2018 (SWD(2018) 206 final), 2019 (SWD(2019) 1006 final) en 2020 (SWD(2020) 506 final).

¹⁴ GRECO Fourth Evaluation Round — Interim Compliance Report, punten 35-36.

¹⁵ Zie Aanbeveling CM/Rec(2010)12 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, punten 46-47. Het Europees Hof van Justitie heeft in het kader van rechterlijke benoemingen door de uitvoerende macht op verzoek van een raad voor de rechtspraak aangegeven dat een dergelijke raad het proces objectiever kan maken op voorwaarde dat die raad zelf voldoende onafhankelijk is van de wetgevende en de uitvoerende macht en van de autoriteit waaraan de raad een voorstel voor rechterlijke benoemingen moet doen. Arrest van het Hof van Justitie, 19 november 2019, AK, gevoegde zaken C- 585/18, C- 624/18 en C- 625/18, punten 137, 138.

¹⁶ Artikel 35.4.1 van de grondwet.

¹⁷ Arrest van het Hof van Justitie van 25 juli 2018, LM, C-216/18 PPU, punt 67, zie voetnoot 18.

¹⁸ Zie Aanbeveling CM/Rec(2010)12 van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, punt 69. Een openstaande Greco-aanbeveling verwijst naar de noodzaak om formeel een gedragscode voor rechters vast te stellen en een dergelijk instrument te koppelen aan een verantwoordingsplicht. GRECO Fourth Evaluation Round, punt 146; GRECO Fourth Evaluation Round — Interim Compliance Report, punt 43.

¹⁹ Deel 89 van de wet inzake de raad voor de rechtspraak 2019.

functie, slechts beperkt tot de rechtmatigheid van de procedure, zonder dat de inhoud ervan kan worden aangevochten²⁰.

Het nieuw opgerichte comité inzake richtsnoeren voor lichamelijk letsel is belast met het opstellen van algemene richtsnoeren inzake de hoogte van de schadevergoeding die door de rechter kan worden toegekend. Dit comité²¹ is opgericht naar aanleiding van een aanbeveling in het verslag van de commissie inzake lichamelijk letsel²² en heeft tot doel de consistentie bij de vaststelling van schadevergoedingen te verhogen. Voorts is het comité voor richtsnoeren inzake veroordelingen en informatie²³ belast met het opstellen van richtsnoeren voor het opleggen van vonnissen. Hoewel de richtsnoeren niet-bindend zijn, vereist de wet inzake de raad voor de rechtspraak dat een rechtbank deze richtsnoeren in acht neemt en de redenen aangeeft voor een eventuele afwijking van deze richtsnoeren²⁴. Op grond van deze bepaling kan worden beoordeeld in hoeverre de richtsnoeren worden gevolgd en zij kan door de rechters in hoven van beroep worden gebruikt om te bepalen of de opgegeven redenen voor de afwijking al dan niet gerechtvaardigd zijn. Bij de toepassing van deze richtsnoeren moet rekening worden gehouden met de eerbiediging van de rechterlijke onafhankelijkheid, niet alleen met betrekking tot ongepaste beïnvloeding van de rechterlijke macht van buitenaf, maar ook van binnenuit²⁵.

²⁰ In deze context heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat “*de mogelijkheid om in rechte op te komen tegen de beslissingen van de tuchtinstanties, vormen [vormt een deel van] een geheel van essentiële waarborgen voor het behoud van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht*” (arrest van het Hof van Justitie van 25 juli 2018, LM, C- 216/18 PPU, punt 67). Daarnaast heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens geoordeeld dat de rechterlijke toetsing van tuchtsancties tegen rechters moet zijn afgestemd op het voorwerp van het geschil, dat wil zeggen op het tuchtrechtelijke karakter van de betrokken bestuurlijke besluiten. Deze overweging geldt in nog sterkere mate voor tuchtprocedures tegen rechters, die voor de uitoefening van hun functie het noodzakelijke respect moeten genieten (arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 6 november 2018, Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portugal, verzoekschrift nr. 55391/19, 57728/13 en 74041/13, punt 196; zie ook de punten 176-186. Zie eveneens het arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 5 mei 2020, Kövesi/Roemenië, verzoekschrift nr. 3594/19, punt 154).

²¹ Het comité dat zich bezighoudt met richtsnoeren voor lichamelijk letsel bestaat uit zeven rechters die door de opperrechter zijn voorgedragen.

²² Second and Final Report of the Personal Injuries Commission, Department of Business, Enterprise and Innovation of Ireland, juli 2018.

²³ Het comité dat zich bezighoudt met richtsnoeren inzake veroordelingen bestaat uit acht rechters die zijn voorgedragen door de opperrechter en vijf leden die door de regering zijn benoemd uit de door de dienst voor overheidsbenoemingen aanbevolen kandidaten.

²⁴ Artikelen 92 en 99 tot wijziging van artikel 22 van de wet inzake burgerlijke aansprakelijkheid en rechtbanken van 2004.

²⁵ Normen van de Raad van Europa die de eerbiediging van rechterlijke onafhankelijkheid vereisen, niet alleen met betrekking tot ongepaste beïnvloeding van de rechterlijke macht van buitenaf, maar ook van binnenuit. Arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 22 december 2009, Parlov-Tkalčić/Kroatië, punt 86: *deze interne rechterlijke onafhankelijkheid vereist dat zij vrij zijn van richtsnoeren of druk van de mederechters of van diegenen die bestuurlijke verantwoordelijkheden hebben in de rechtbank, zoals de president van de rechtbank of de voorzitter van een afdeling van de rechtbank. Het ontbreken van voldoende waarborgen voor de onafhankelijkheid van de rechters binnen de rechterlijke macht, en met name ten opzichte van hun meerderen, kan het Hof doen besluiten dat de twijfels van een verzoeker over de (onafhankelijkheid en) onpartijdigheid van een rechtbank objectief gerechtvaardigd kunnen worden geacht.* Volgens de Commissie van Venetië is het hanteren van de praktijk van richtsnoeren die door het hooggerechtshof of een andere hoogste rechterlijke instantie zijn vastgesteld en die bindend zijn voor lagere rechtbanken, problematisch met het oog op de interne onafhankelijkheid (Advies van de Commissie van Venetië (CDL-AD(2010)004-e, punt 70).

Kwaliteit

De begroting voor het rechtsstelsel en het aantal rechters blijven onder het EU-gemiddelde. Terwijl de begroting voor het rechtsstelsel per hoofd van de bevolking, die in 2018 55,7 EUR bedroeg, de afgelopen jaren voortdurend is gestegen, is de begroting als percentage van het bbp gestagneerd²⁶. Daarnaast is het maximumaantal gewone rechters van het hof van beroep door een nieuwe wet op de rechtbanken verhoogd van 9 naar 15. Volgens de gegevens van 2018 beschikte Ierland echter slechts over 160 rechters, het laagste aantal per hoofd van de bevolking in de EU²⁷. Het in juni 2020 aangekondigde regeringsprogramma omvat een toezegging om een werkgroep op te richten die zich zal buigen over het aantal en het soort rechters dat nodig is om de komende vijf jaar een efficiënte rechtsbedeling te waarborgen.

Er is een evaluatiegroep opgericht om de rechtsbedeling in burgerlijke zaken te beoordelen, om onder meer de toegang tot de rechter te verbeteren en de kosten van rechtszaken te verminderen²⁸. Deze evaluatiegroep zal later in 2020 verslag uitbrengen en aanbevelingen doen aan de minister van Justitie en Gelijkheid. Deze herzieningen zouden een antwoord kunnen bieden op de bezorgdheid die is geuit omtrent de beschikbare middelen voor het systeem van burgerlijke rechtsbijstand en omtrent de tijd die de raad voor rechtsbijstand nodig heeft om te beoordelen wanneer een geval in aanmerking komt voor rechtsbijstand in burgerlijke zaken²⁹. Bovendien zijn de procedures voor de gespecialiseerde rechtbanken (bv. vorderingen ingesteld bij de commissie voor arbeidsverhoudingen en bij het arbeidshof) van rechtsbijstand uitgesloten, behalve wanneer zij asielzaken betreffen. Op dit punt heeft de Ierse commissie voor de rechten van de mens en gelijkheid in 2019 haar bezorgdheid uitgesproken³⁰. De evaluatiegroep zal ook mogelijkheden onderzoeken om de alternatieve methoden van geschillenbeslechting aan te moedigen, die de stimulansen voor het gebruik van alternatieve geschillenbeslechting, waarvoor Ierland momenteel zeer laag presteert, zouden kunnen verbeteren³¹. Op basis van het verslag van de evaluatiegroep bevat het regeringsprogramma een toezegging om hervormingen van de rechtsbedeling in burgerlijke zaken uit te voeren met betrekking tot aspecten als de efficiëntere en doeltreffendere inzet van gerechtelijke en justitiële middelen. Bovendien zijn de werkzaamheden voor de voorbereiding van een nieuw wetsontwerp inzake strafrechtpleging (rechtsbijstand) in een vergevorderd stadium. Het doel van de nieuwe wetgeving is het systeem voor de toekenning van rechtsbijstand in strafzaken te actualiseren en te versterken,

²⁶ Grafiek 33, EU-scorebord voor justitie 2020.

²⁷ Grafiek 35, EU-scorebord voor justitie 2020.

²⁸ De evaluatiegroep beoogt ook procedures en praktijken te verbeteren om tijdige hoorzittingen te waarborgen, verouderde, onnodige of te ingewikkelde procedureregels te elimineren, de wet inzake vooronderzoek te herzien, alternatieve methoden van geschillenbeslechting aan te moedigen, het gebruik van elektronische communicatiemethoden, waaronder elektronische geschillenbeslechting, te herzien, de mate waarin memories en akten en andere gerechtelijke stukken op het internet beschikbaar of toegankelijk moeten zijn te onderzoeken, stappen vast te stellen om doeltreffendere resultaten te bereiken voor gebruikers van de rechtbank, met name voor kwetsbare gebruikers van de rechtbank.

²⁹ Irish Law Society, Contribution of February 2018 to the Review of the Administration of Civil Justice; Council of the Bar of Ireland, submission of 25 November 2019 to the Joint Committee on Justice and Equality on Access to Justice and Legal Costs.

³⁰ Irish Human Rights and Equality Commission (IHREC), Ireland and the Convention on the Elimination of Racial Discrimination, november 2019, blz. 142.

³¹ Grafiek 30, EU-scorebord voor justitie 2020. De werkzaamheden voor de oprichting van de bemiddelingsraad, zoals voorzien in de wet inzake bemiddeling 2017, worden momenteel voortgezet met als doel de oprichting zo spoedig mogelijk tot stand te brengen.

door onder andere de verantwoordelijkheid voor het beheer van de regeling van het ministerie van Justitie en Gelijkheid over te dragen aan de raad voor rechtsbijstand.

De regulerende instantie voor juridische dienstverlening neemt maatregelen om de resterende belemmeringen bij de juridische dienstverlening aan te pakken. Sinds de goedkeuring van de wet op de juridische dienstverlening in 2015 zijn er nog steeds beperkingen op dat gebied, waardoor de concurrentie wordt belemmerd en de juridische kosten stijgen³². In 2019 heeft de regulerende instantie voor juridische dienstverlening een nieuw bedrijfsmodel ingevoerd voor vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid. De invoering van een nieuw kader voor juridische partnerschappen, tussen *barristers* onderling of tussen *barristers* en *solicitors*, is voor 2020 gepland. Een nieuwe bepaling die in 2019 in de wet op de juridische dienstverlening is opgenomen, verscherpt de eisen die aan advocaten worden gesteld om cliënten op de hoogte te brengen van correcte informatie over juridische kosten³³. De instantie zal ook het onderwerp van multidisciplinaire praktijken (waarbij beoefenaars van juridische beroepen en andere beroepen betrokken zijn) opnieuw onderzoeken en is gestart met een openbare raadpleging over de mogelijke eenmaking van de beroepen “*barrister*” en “*solicitor*”.

Er wordt gewerkt aan de digitalisering van justitie³⁴. Ierland scoort onder het EU-gemiddelde wat betreft de beschikbaarheid van elektronische middelen, informatie- en communicatietechnologie voor dossierbeheer en statistieken over de activiteiten van rechtbanken³⁵. De raad voor de rechtspraak (*Courts Service*) heeft een strategisch document³⁶ opgesteld met als doel de digitalisering tot stand te brengen en het gerechtelijk apparaat bij dat proces te ondersteunen. Deze aanpak beoogt het aantal zaken dat door de rechtbanken moet worden behandeld tot een minimum te beperken, door de aanwezigheid op zittingen alleen waar nodig verplicht te stellen, door zittingen en informatie over zaken digitaal te houden en te beheren, en door een digitaal model voor het indienen van gerechtelijke stukken vast te stellen. Het Courts Service Online (CSOL)-project heeft tot doel één enkel systeem voor het beheer van burgerlijke zaken op te zetten om een gemeenschappelijk platform te bieden voor de burgerlijke processen in alle rechtsgebieden. Het nieuwe systeem omvat de mogelijkheid om online verzoekschriften in te dienen en betalingen te doen, rechterlijke uitspraken te downloaden en bepaalde documenten elektronisch in te dienen. Tot de werkerterreinen die van het nieuwe platform gebruik kunnen maken behoren insolventieprocedures en kleine vorderingen, en de procedures voor het hooggerechtshof en het hof van beroep. In 2019 werd het CSOL-project verder uitgebreid naar een vlottere elektronische indiening van verzoekschriften bij het bureau voor vaststelling van de juridische kosten. In het kader van de lopende herziening van het stelsel voor burgerlijke zaken wordt het gebruik van elektronische communicatiemiddelen herzien, met inbegrip van

³² European Commission, Country Report Ireland, SWD(2020) 506 final.

³³ Daarnaast werd op 7 oktober 2019 de “*Office of the Taxing Master*” vervangen door de “*Office of the Legal Costs Adjudicators*”, zoals voorzien in deel 10 van de wet inzake juridische dienstverlening 2015. Dit voorziet in een nieuwe en verbeterde regeling voor juridische kosten die leidt tot grotere transparantie, en moderniseert en hervormt het eerder gebruikte systeem voor de beoordeling van juridische kosten. In oktober 2019 werden een “*Chief Legal Cost Adjudicator*” en een “*Legal Cost Adjudicator*” benoemd. De tweede “*Legal Cost Adjudicator*” is inmiddels aangesteld en zal in oktober 2020 in functie treden.

³⁴ Er wordt ook op gewezen dat de huidige statistische gegevens over het rechtssstelsel het niet mogelijk maken om in het EU-scorebord voor justitie verslag uit te brengen over gegevens betreffende de duur van burgerlijke en bestuursprocedures.

³⁵ Grafieken 27 en 40, EU-scorebord voor justitie 2020.

³⁶ Courts Service, Long-Term Strategic Vision to 2030: Supporting Access to Justice in a modern, digital Ireland.

de elektronische geschillenbeslechting, evenals de mate waarin processtukken, memories en andere gerechtelijke documenten online toegankelijk zouden moeten zijn.

Er zijn maatregelen genomen om de voortzetting van de activiteiten van de rechtbanken tijdens de COVID-19-pandemie te vergemakkelijken. Met name is in april 2020 een programma gestart om hoorzittingen op afstand te vergemakkelijken en het aantal virtuele hoorzittingen is sindsdien gestaag toegenomen. Daarnaast hebben het hooggerechtshof en het hof van beroep uitgebreid gebruik gemaakt van virtuele zittingen in hogere voorzieningszaken. Wat betreft de strafrechtelijke procedures, is er een toename van toepassingen op afstand in strafzaken. Zittingen op afstand worden steeds vaker gebruikt in gevallen van voorlopige hechtenis, borgtochtverzoeken en verdagingen wanneer de verdachte in hechtenis zit³⁷. Een nieuwe wet van augustus 2020 maakt het mogelijk om meer gebruik te maken van hoorzittingen op afstand in burgerlijke en strafzaken. De wet breidt ook de mogelijkheid uit van elektronische indiening en verzending in burgerlijke zaken, en van het vergaderen op afstand³⁸. Lichte overtredingen worden nog steeds berecht door de districtsrechtbank, zij het met een verminderde capaciteit in de rechtbanken. Voorrang wordt gegeven aan zaken waarin de verdachte in hechtenis zit. De raad voor de rechtspraak heeft ook een openbare informatieve video opgesteld over het bezoeken van gerechtsgebouwen in de periode van de COVID-19-beperkingen.

Efficiëntie

De lopende herziening van het stelsel voor burgerlijke zaken is gericht op de verbetering van de procedures en praktijken om te zorgen voor tijdige hoorzittingen. De gemiddelde duur van de procedures bij de High Court (rechtbank van eerste aanleg) en de arrondissementsrechtbank bedroeg ongeveer 750 dagen in 2018, met een stijging van circa 70 dagen sinds 2017 voor de arrondissementsrechtbank³⁹. De gemiddelde duur van de procedures bij de High Court, die handelszaken in eerste aanleg behandelt, is gestegen van 287 dagen in 2017 tot 321 dagen in 2018, terwijl de duur van de zaken met betrekking tot lichamelijk letsel in 2018 ongeveer 980 dagen bedroeg⁴⁰. De regering heeft ook beloofd het aantal en het soort rechters dat is vereist om tijdig te worden gehoord, opnieuw te bekijken om bepaalde efficiëntieproblemen aan te pakken⁴¹.

De procedure van strafvordering wordt momenteel herzien. Een herziening van de algemene regeling van het wetsontwerp inzake strafvordering werd in juni 2015 door de regering goedgekeurd, maar de publicatie van het wetsontwerp zelf is sindsdien meermaals uitgesteld. Het belangrijkste doel van deze wetgeving zou zijn om het proces efficiënter en eerlijker te laten verlopen en de vertragingen in het strafrechtelijk systeem in het algemeen te beperken. Voor zover mogelijk zouden alle omstreden punten met betrekking tot het proces en het toe te laten bewijs worden geregeld vóór aanvang van het proces voor de jury, waardoor de kans op onnodige onderbrekingen van het proces om juridische redenen wordt verkleind. Dit zou ook de strijd tegen corruptie ten goede kunnen komen.

³⁷ In juli 2020 zijn ongeveer 400 hoorzittingen op afstand gehouden. Verder zijn er vanuit de gevangenissen maandelijks wel 3 000 videoverbindingen gelegd met de rechtbanken. De juryrechtspraak, die van maart tot juni grotendeels was stilgelegd, is opnieuw van start gegaan.

³⁸ Wet inzake burgerlijk recht en strafrecht (diverse bepalingen) 2020.

³⁹ 749 dagen bij de High Court in 2018 (753 dagen in 2017); 749 dagen bij de arrondissementsrechtbank in 2018 (678 in 2017); en 163 dagen bij de districtsrechtbank in 2018 (120 in 2017).

⁴⁰ Zaken van lichamelijk letsel hadden een gemiddelde duur van 983 dagen in 2018 en 994 dagen in 2017.

⁴¹ European Commission, Country Report Ireland, SWD(2020) 506 final.

Een compensatieregeling voor gevallen van buitensporige duur van gerechtelijke procedures ontbreekt nog steeds. De wetgeving tot vaststelling van een compensatieregeling voor het toekennen van schadevergoeding in geval van langdurige gerechtelijke procedures is vereist op grond van een arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM)⁴², maar moet nog worden ingediend bij het parlement. De regering heeft het wetsontwerp goedgekeurd dat voorziet in een compensatieregeling in de vorm van een buitengerechtelijk verhaalsmiddel⁴³. In mei 2019 heeft het gemeenschappelijk comité voor justitie en gelijkheid van het parlement de poging om het verhaalsmiddel in te stellen positief gewaardeerd, maar twijfels geuit of het buitengerechtelijke model de efficiëntste manier was om dit te doen. De uitvoering van het arrest van het EHRM staat onder verscherpt toezicht van het Comité van Ministers van de Raad van Europa⁴⁴.

II. CORRUPTIEBESTRIJDING

De bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor de ontwikkeling en uitvoering van het corruptiebestrijdingsbeleid en voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken en vervolgen van corruptie worden door verschillende autoriteiten gedeeld. Het onderzoek naar corruptiedelicten valt onder de verantwoordelijkheid van het nationaal bureau voor economische misdrijven van de politie, dat een gespecialiseerde eenheid voor corruptiebestrijding heeft opgericht. Het wetsvoorstel inzake de normen in het openbaar ambt van 2015 kwam te vervallen met de ontbinding van de Dáil (Tweede Kamer van het parlement) in januari 2020. Het programma van de nieuwe regering bevat een toezegging om de wetgeving inzake ethiek in het openbaar ambt te hervormen en te consolideren. De commissie voor de normen voor de overheidssector (SIPO) is verantwoordelijk voor de handhaving van de kieswetten, de wetten inzake ethiek en de regelgeving inzake lobbywerk van 2015. Momenteel wordt een uitgebreide herziening van het Ierse corruptiebestrijdingskader uitgevoerd. De regering heeft in haar recente programma aangekondigd dat zij de corruptie zal aanpakken als gevolg van een uitgebreide herziening van het corruptiebestrijdingskader en dat zij de doeltreffendheid van de corruptiebestrijdingsmaatregelen zal vergroten.

In de corruptieperceptie-index 2019 van Transparency International scoort Ierland 74/100 en staat het op de 8e plaats in de EU en op de 18e plaats wereldwijd⁴⁵. Van de Ierse respondenten in de recentste Eurobarometer-enquête⁴⁶ denkt 68 % dat corruptie in hun land wijdverbreid is (EU-gemiddelde: 71 %) en 25 % van de mensen voelt zich in het dagelijks leven persoonlijk getroffen door corruptie (EU-gemiddelde: 28 %). Van de ondernemingen is 33 % van mening dat corruptie wijdverspreid is (EU-gemiddelde: 63 %). Voor 11 % van de ondernemingen is corruptie een probleem bij het zakendoen (EU-gemiddelde: 37 %). Volgens 35 % van de mensen zijn er voldoende succesvolle vervolgingen om mensen van corrupte praktijken te weerhouden (EU-gemiddelde: 36 %), terwijl 26 % van de ondernemingen van mening is dat personen en ondernemingen die worden betrappt op

⁴² Arrest van de Grote Kamer van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 10 september 2010, McFarlane/Ierland, verzoekschrift nr. 31333/06.

⁴³ Schadevergoeding voor vertragingen volgens het wetsontwerp inzake gerechtelijke procedures.

⁴⁴ Laatste resolutie van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, CM/Del/Dec(2019)1362/H46-13, 3-5 december 2019.

⁴⁵ Transparency International, 2019 Corruption Perception Index.

⁴⁶ Special Eurobarometer 502 (2019).

omkoping van een hoge ambtenaar op passende wijze worden gestraft (EU-gemiddelde: 31 %).⁴⁷

Het wettelijke en institutionele kader voor corruptiebestrijding heeft onlangs een aantal belangrijke wijzigingen ondergaan. De recentste herziening heeft betrekking op de wet inzake het strafrecht (corruptiedelicten)⁴⁸, die op 5 juni 2018 werd ondertekend en op 30 juli 2018 in werking is getreden. Bij deze wet is de eerdere corruptiebestrijdingswetgeving ingetrokken en vervangen, maar zijn ook nieuwe strafbare feiten en hogere straffen voor corruptiemisdrijven ingevoerd. Naar aanleiding van de aanbevelingen van het Mahon Tribunal of Inquiry⁴⁹ zijn bij de wet nieuwe strafbare feiten ingevoerd, waaronder het verrichten van betalingen aan een derde partij, terwijl men zich ervan bewust is dat die betalingen voor omkoping zullen worden gebruikt. De wet omvat ook uitbreidingen van de vermoedens van corruptie, die waren opgenomen in de wijzigingswet inzake corruptiepreventie van 2001. De strafrechtelijke aansprakelijkheid van ondernemingen is in 2018 in de herziene wetgeving opgenomen en een staat van dienst moet nog worden opgemaakt. Ook de wetgeving inzake strafprocedures is herzien (zie deel Justitieel stelsel). Opgemerkt moet worden dat de regering in juni 2020 heeft aangekondigd dat een herziening van de wet inzake het strafrecht (corruptiedelicten) van 2018 wordt overwogen om de doeltreffendheid van de vervolging van witteboordencriminaliteit te vergroten⁵⁰.

De bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor de ontwikkeling en uitvoering van het corruptiebestrijdingsbeleid en voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken en vervolgen van corruptie worden door verschillende autoriteiten in Ierland gedeeld. *An Garda Síochána* (de politie) is verantwoordelijk voor de uitvoering van alle politietaken in de Ierse staat, met inbegrip van het strafrechtelijk onderzoek in de strijd tegen corruptie. Om het onderzoek naar financiële criminaliteit te ondersteunen en te coördineren, detachert *An Garda Síochána* ook leden in externe bureaus, waaronder het bureau belast met de handhaving van de vennootschapswetgeving, de commissie inzake mededinging en consumentenbescherming en het ministerie van Werkgelegenheid en Sociale Bescherming. Het onderzoek naar corruptiedelicten valt onder de verantwoordelijkheid van de nationale politiedienst van Ierland, *An Garda Síochána*. Het nationaal bureau voor economische misdrijven van de politie heeft een gespecialiseerde eenheid voor corruptiebestrijding opgericht, die de exclusieve verantwoordelijkheid heeft voor het onderzoek naar buitenlandse omkoping en corruptie en voor het onderzoek naar binnenlandse omkoping en corruptie van nationaal belang. De eenheid corruptiebestrijding fungeert als expertisecentrum voor het onderzoek naar en de preventie en beperking van omkoping en corruptie, en in dit verband geeft zij waar nodig bijstand aan andere nationale en lokale eenheden. De eenheid is opgericht om de organisatorische leiding op zich te nemen in het onderzoek naar corruptie en omkoping. Haar operationele bevoegdheid strekt zich uit tot het onderzoek naar gevallen van omkoping en corruptie en de preventie, opsporing en beperking ervan. De eenheid onderzoekt zaken op proactieve wijze en verzamelt informatie over omkoping en corruptie. De eenheid voor corruptiebestrijding van het nationaal bureau voor economische misdrijven van de

⁴⁷ Flash Eurobarometer 482 (2019).

⁴⁸ De wet is op 5 juni 2018 bekrachtigd.

⁴⁹ Het Mahon Tribunal hield zich bezig met een onderzoek naar bepaalde stedenbouwkundige kwesties en betalingen aan politici, en heeft zes aanbevelingen gedaan in verband met corruptiebestrijding: <https://planningtribunal.ie/>

⁵⁰ Regeringsprogramma juni 2020.

politie heeft momenteel een beperkte capaciteit, waarbij slechts drie van de zes posten zijn bezet⁵¹.

Na afronding van het corruptieonderzoek door *An Garda Síochána* wordt een dossier ingediend bij het bureau van de directeur van het Openbaar Ministerie, tenzij het onderzoek werd stopgezet vanwege onvoldoende bewijs. De door het nationaal bureau voor economische misdrijven van de politie uitgevoerde corruptieonderzoeken worden ondersteund door de betreffende nationale operationele eenheden, zoals de financiële inlichtingendienst en, met betrekking tot de inbeslagname van activa waarvan wordt vermoed dat zij uit misdrijven voortkomen, het bureau inzake crimineel vermogen, een onafhankelijk interdisciplinair orgaan. Na afronding worden de corruptieonderzoeken van *An Garda Síochána* doorverwezen naar het bureau van de directeur van het Openbaar Ministerie. Deze heeft geen opsporingsfuncties, maar werkt tijdens strafrechtelijke onderzoeken regelmatig samen met *An Garda Síochána* en andere opsporingsdiensten, en verstrekt met name relevant juridisch advies en advies inzake vervolging. Er zijn ook een aantal complexe corruptieonderzoeken waarbij een dossier aan de directeur van het Openbaar Ministerie zal worden voorgelegd voor juridische begeleiding, meestal aan de speciale eenheid financiële criminaliteit, voordat het onderzoek wordt afgerond. In juni 2019 is de inspectiedienst van de politie begonnen met een onderzoek naar de manier waarop de politiediensten de corruptie binnen de eigen gelederen aanpakken.

Een evaluatie van de structuren en procedures voor corruptiebestrijding bij de handhaving van het strafrecht is aan de gang. In 2018 heeft de minister van Justitie en Gelijkheid een voormalige directeur van het Openbaar Ministerie en deskundige op het gebied van corruptiebestrijding aangesteld om de evaluatie te leiden van de samenwerking tussen de verschillende overheidsorganen die betrokken zijn bij corruptiebestrijding, teneinde eventuele leemten of belemmeringen vast te stellen. De evaluatiegroep zal haar bevindingen later in het najaar van 2020 presenteren. De regering heeft in haar in juni 2020 goedgekeurde programma aangekondigd dat zij de corruptie zal aanpakken, gevolg zal geven aan de evaluatie en dat zij de doeltreffendheid van de maatregelen voor corruptiebestrijding zal verhogen.

Enkele corruptiezaken op hoog niveau zijn behandeld door onderzoekstribunalen. Dergelijke procedures duren over het algemeen zeer lang en in bepaalde gevallen werd het bewijsmateriaal door de rechtbanken ontoelaatbaar geacht. Deze onderzoeken zijn door Transparency International Ireland bestempeld als een langdurig, duur maar onbevredigend middel om corruptie aan het licht te brengen⁵². Sinds 1991 zijn er tien onderzoeksprocedures verricht door deze onderzoekstribunalen. Het onderzoek van het Moriarty Tribunal naar betalingen aan politici en dat van het Mahon Tribunal naar stedenbouwkundige kwesties duurden respectievelijk veertien en zestien jaar.

Er zijn maatregelen voor corruptiepreventie en integriteitsbevordering genomen. Deze zijn opgenomen in een aantal wetteksten, waaronder de wet inzake ethiek⁵³ en de wet inzake de regulering van lobbywerk van 2015⁵⁴. Op grond van de wet inzake de regulering van

⁵¹ De middelenkwestie is aan de orde gesteld als een uitdaging voor het onderzoek, evenals het feit dat het verkrijgen van elektronisch toezicht voor dergelijke corruptiezaken moeilijk kan zijn, omdat zij een lagere prioriteit krijgen dan zaken in verband met terrorisme of de georganiseerde misdaad.

⁵² Transparency International Ireland, Submission to the Department of Justice and Equality Review Group consultation on anti-fraud and anti-corruption structures and procedures, 2019.

⁵³ De "Ethics in Public Office Act of 1995", en de "Standards in Public Office Act of 2001".

⁵⁴ "Regulation of Lobbying Act 2015".

lobbywerk is het verplicht om informatie over lobbywerk en over het contact met overheidsfunctionarissen openbaar te maken in een online lobbyregister. Zoals bepaald in de wetten inzake ethiek, is de commissie voor de normen voor de overheidssector (SIPO) een onafhankelijke toezichthoudende instantie met een reeks verantwoordelijkheden voor het voorkomen van corruptie en belangenconflicten. De SIPO is onder meer belast met het toezicht op de uitvoering van de kaders voor ethiek en integriteit voor de overheidssector en van de regulering inzake lobbywerk. Op grond van de wet inzake de regulering van lobbywerk kan de SIPO niet-naleving onderzoeken en andere lichte overtredingen, zoals het niet indienen van een aangifte binnen de wettelijke termijn, vervolgen. Het deel van de wet dat voorziet in onderzoeks- en handhabingsbepalingen is op 1 januari 2017 in werking getreden. Het lobbyregister staat onder toezicht van de SIPO.

De algemene regels en procedures met betrekking tot belangenconflicten zijn vastgelegd in de wetten inzake ethiek. De SIPO publiceert richtsnoeren over de naleving van de bepalingen van deze wetten. Ook is de SIPO verantwoordelijk voor het beheer van de bekendmaking van belangen en voor het stelsel betreffende de afgifte van belastingcertificaten, alsook voor het onderzoek naar en de rapportage over mogelijke inbreuken op de wetgeving inzake ethiek. Deze functies van de SIPO hebben betrekking op ambtsdragers (waaronder ministers en ministers van staat), de procureur-generaal, bijzondere adviseurs, dragers van aangewezen bestuursmandaten en dragers van aangewezen functies in de overheidssector. De wet inzake beschermde meldingen, die een uitgebreid wettelijk kader vaststelt voor de bescherming van klokkenluiders en de bescherming tegen represailles, is sinds 2014 van kracht. Transparency International meldt dat de invoering van de klokkenluidersregeling in 2014 weliswaar werd gevolgd door een toename van 115 % van de personen die gespecialiseerd juridisch advies of begeleiding nodig hebben sinds 2011, maar dat enkele kwesties nog steeds vervolgmataregelen vereisen⁵⁵. Uit de resultaten van een Eurobarometer-enquête blijkt dat 32 % van de respondenten denkt dat er geen bescherming is voor personen die corruptiegevallen melden⁵⁶.

Het onderzoek naar en het toezicht op de naleving van de ethische normen stuiten op een aantal wettelijke en structurele obstakels. Op grond van de wetten inzake ethiek kan de SIPO een onderzoeksfunctionaris aanwijzen die naar aanleiding van een klacht een vooronderzoek uitvoert, waardoor reputatieschade kan worden voorkomen wanneer de aantijgingen ongegrond blijken te zijn. Wanneer de SIPO echter op eigen initiatief een onderzoek instelt, kan zij geen onderzoeksfunctionaris aanwijzen. Het feitelijke gevolg hiervan is dat de drempel om op eigen initiatief een volledig onderzoek in te stellen tamelijk hoog is. Ook kan een hoorzitting in het kader van een volledig onderzoek alleen plaatsvinden wanneer alle zes SIPO-leden aanwezig zijn, terwijl de overige werkzaamheden van de SIPO met een quorum van drie leden kunnen worden uitgevoerd. De middelen zijn ook vrij beperkt met het oog op de ruime bevoegdheden van de SIPO.

III. MEDIAPLURIFORMITEIT

De Ierse grondwet wijst de overheid aan als borg voor de uitoefening van de grondrechten, waaronder de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid, met inachtneming van de openbare orde en de goede zeden⁵⁷. De Ierse omroepautoriteit is opgericht bij de omroepwet van 2009. De toegang tot informatie valt onder de wetten inzake de vrijheid van informatie

⁵⁵ Transparency International, Speak up report 2017.

⁵⁶ Special Eurobarometer 502 (2019).

⁵⁷ Personal Rights, artikel 40, punt 6.1.

van 1997, 2003 en 2014 en klokkenluiders worden beschermd door de wet inzake beschermde meldingen van 2014. Eind 2016 heeft een raadpleging over de herziening van de Ierse smaadwetgeving plaatsgevonden en de in 2020 aangetreden regering heeft zich ertoe verbonden hervormingen op dit gebied door te voeren⁵⁸.

De regulerende instantie voor audiovisuele mediadiensten, de Broadcasting Authority of Ireland (BAI), wordt beschouwd als doeltreffend, transparant en onafhankelijk⁵⁹. De omroepwet van 2009⁶⁰ bevat een aantal bepalingen die ervoor moeten zorgen dat de BAI juridisch gescheiden is van de overheid en functioneel onafhankelijk is van de overheid en andere instanties. In het verslag van de Media Pluralism Monitor over Ierland van 2018-2019 (MPM 2020) werd het risico van de onafhankelijkheid van de BAI zeer laag geacht. De BAI bestaat uit negen leden. Vijf leden, waaronder de voorzitter, worden door de regering benoemd op voordracht van de minister van Communicatie, en vier leden worden door de regering benoemd op voordracht van dezelfde minister, maar met inachtneming van het advies van een parlementaire commissie. De wet stelt een hoge drempel vast voor het ontslag van een lid van de BAI door de regering en vereist dat besluiten worden genomen door elke kamer van het parlement die om zijn of haar ontslag vraagt.

In januari 2020 heeft de minister van Communicatie een wetsontwerp inzake onlineveiligheid en mediaregulering ingediend om delen van de herziene AVMD-richtlijn om te zetten. Het programma van de nieuwe regering beoogt het wetsontwerp aan te nemen. De herziene richtlijn audiovisuele mediadiensten (AVMD-richtlijn) bevat een reeks specifieke garanties voor de onafhankelijkheid en doeltreffendheid van de nationale regulerende instanties voor de media. Ierland is momenteel bezig met de omzetting van de herziene AVMD-richtlijn. Het nieuwe wetsontwerp voorziet ook in een commissaris voor onlineveiligheid en reorganiseert de bestaande BAI in een mediacommissie die verantwoordelijk is voor de hele audiovisuele sector (omroep, audiovisuele diensten op aanvraag en onlineplatforms, met inbegrip van sociale media).

De Ierse persraad (PCI) en de persombudsman (PO) behandelen klachten over de pers⁶¹. Hun werkgebied omvat kranten (gedrukt en online), tijdschriften en onlinenieuwspublicaties van leden van de persraad. De PCI heeft 13 leden. Zeven leden, waaronder de voorzitter, zijn onafhankelijke leden die na een openbare selectieprocedure zijn benoemd. De overige zes leden zijn afkomstig uit de perssector. De PCI stelt de PO aan na een openbare selectieprocedure. De PO ontvangt klachten van het algemene publiek en probeert deze op te lossen door middel van verzoening of bemiddeling. Indien dit niet mogelijk is, neemt de PO een beslissing op basis van de praktijkcode. De PCI beslist over

⁵⁸ Ierland staat op de 13e plaats in de 2020 wereldranglijst van persvrijheid, 2 plaatsen hoger dan in 2019. Reporters without Borders, Ierland. De smaadwet 2009 bepaalt dat de minister van Justitie een zelfregulerende instantie voor de gedrukte media, de persraad, wettelijk kan erkennen, mits deze voldoet aan de criteria met betrekking tot onafhankelijkheid en andere zaken, zoals vermeld in bijlage 2 van de wet. In 2010 heeft de minister van Justitie op grond van de wet van 2009 een besluit genomen om de Press Council of Ireland te erkennen als de persraad voor de toepassing van de smaadwet. De persraad is dus een niet-wettelijk orgaan, maar wordt bij wet erkend.

⁵⁹ 2020 Media Pluralism Monitor, blz. 10, zoals bevestigd door informatie die is ontvangen in het kader van het landbezoek.

⁶⁰ Broadcasting Act 2009.

⁶¹ De PCI en de PO zijn het resultaat van een proces dat zijn oorsprong vindt in 2004, toen de sector een stuurgroep oprichtte voor de perssector, die uit vertegenwoordigers van uitgevers en journalisten bestond. Dit proces heeft geleid tot de oprichting van de PCI in 2007 en de PO in 2008 en de opstelling van een gedragscode. <https://www.pressombudsman.ie/>

beroepen tegen besluiten van de PO en over klachten die rechtstreeks door de PO worden doorverwezen.

In 2019 heeft de BAI een overeenkomst gesloten met Dublin City University om de informatie over eigendoms- en zeggenschapsregelingen en wijzigingen daarvan jaarlijks te actualiseren en te publiceren. Het Ierse vennootschapsrecht verplicht geen enkele onderneming, al dan niet uit de mediasector, om openbaar te maken wie het economisch belang in haar aandelen heeft⁶². Met betrekking tot de radio- en televisiemediakanalen die een vergunning hebben gekregen van de BAI kan het publiek — in de kantoren van de BAI — alle door de BAI ondertekende contracten raadplegen die informatie bevatten over de eigendomsstructuren van mediabedrijven. Bovendien bepaalt de wet op de mededinging en de consumentenbescherming van 2014 dat de betrokken ondernemingen in het geval van fusies of overnames van mediaondernemingen de minister van Communicatie op de hoogte moeten stellen van de gegevens over de eigendom van deze ondernemingen. De wet vereist ook dat de BAI een verslag opstelt en publiceert waarin de eigendoms- en zeggenschapsregelingen worden beschreven van ondernemingen die in Ierland een mediabedrijf exploiteren. Daarnaast bevat het verslag een beschrijving van de wijzigingen in de eigendoms- en zeggenschapsregelingen van deze ondernemingen in de afgelopen drie jaar en een analyse van de gevolgen van dergelijke wijzigingen voor de mediapluriformiteit in Ierland. Er zijn al twee dergelijke verslagen opgesteld: het ene heeft betrekking op de periode 2012-2014 en het andere op de periode 2015-2017⁶³. De herziene AVMD-richtlijn moedigt lidstaten aan wetgevingsmaatregelen te nemen volgens welke aanbieders van mediadiensten die onder hun bevoegdheid vallen informatie over hun eigendomsstructuur toegankelijk moeten maken, met inbegrip van de uiteindelijke begunstigden. In het MPM 2020-rapport voor Ierland wordt de transparantie van media-eigendom als een middelgroot risico beschouwd, dat enigszins is verbeterd ten opzichte van eerdere beoordelingen als gevolg van wijzigingen na de omzetting van de EU-witwasrichtlijn (november 2018) en de bovengenoemde wet op de mededinging en de consumentenbescherming.

Er zijn geen specifieke regels voor overheidsreclame in de media. In het MPM 2017-rapport voor Ierland⁶⁴ werd de kwestie van het ontbreken van andere specifieke regels dan de standaardbepalingen inzake aanbestedingen aan de orde gesteld met betrekking tot de plaatsing van overheidsreclame in de media. Het rechtskader blijft ongewijzigd. Toch blijkt de enige noemenswaardige kwestie die sindsdien is gemeld, de controverse te zijn over het feit dat lokale en regionale kranten worden gevraagd inhoud te publiceren ter bevordering van “Ireland 2040”, een ontwikkelingsplan van de overheid, op een manier die de grens tussen redactionele en publicitaire inhoud doet vervagen⁶⁵.

De Ierse regering heeft een aantal maatregelen genomen om te waarborgen dat journalistieke onderzoeken niet leiden tot intimidatie en represailles. Hoewel Ierland geen specifiek nationaal mechanisme heeft om de veiligheid van journalisten te waarborgen, lijkt het kader voor de bescherming van journalisten deugdelijk. Zo beschermt de wet inzake beschermde meldingen van 2014 werknemers die zich uitspreken over misstanden op de werkplek. Sinds de oprichting in 2015 van het platform van de Raad van Europa ter

⁶² In Ierland is een register van uiteindelijk begunstigden opgezet. Leden van het publiek kunnen verzoeken om toegang te krijgen tot een beperkte reeks informatie over de uiteindelijke begunstigden.

⁶³ Beide verslagen zijn toegankelijk via de volgende link: <https://www.bai.ie/en/news-and-information/publications/>

⁶⁴ 2020 Media Pluralism Monitor, blz. 10.

⁶⁵ Irish Times, Regional newspapers reject claims about Government ‘advertorials’, 27 februari 2018.

bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten, zijn er met betrekking tot Ierland geen waarschuwingen geplaatst.

De nieuwe regering heeft toegezegd de smaadwetgeving te zullen hervormen. Daarbij zou worden gezorgd voor een evenwichtige benadering van de vrijheid van meningsuiting, het recht op bescherming van de goede naam en reputatie en het recht op toegang tot de rechter. Frequente rechtszaken wegens smaad, hoge juridische kosten en hoge schadevergoedingen die door Ierse rechtbanken worden toegekend, worden gezien als een aansporing tot zelfcensuur en een beperking van de vrijheid van de media, ook ten nadele van de bestrijding van corruptie. Eind 2016 en begin 2017 heeft een raadpleging over de herziening van de Ierse smaadwet plaatsgevonden, die momenteel wordt afgerond met het oog op de hervorming van de wetgeving begin 2021⁶⁶. In 2017 heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in het kader van een toekenning van 1,25 miljoen EUR in een smaadzaak in Ierland geoordeeld dat onvoorspelbaar hoge schadevergoedingen in smaadzaken in principe een afschrikkend effect kunnen hebben op het recht van de media op vrijheid van meningsuiting en daarom bijzonder zorgvuldig moeten worden onderzocht. De zaak werd aanhangig gemaakt en beoordeeld op grond van de smaadwet van 1961⁶⁷.

De toegang tot informatie is over het algemeen gewaarborgd⁶⁸. De wetten inzake vrijheid van informatie van 1997, 2003 en 2014 verplichten ministeries en andere overheidsorganen om informatie over hun activiteiten te publiceren en om informatie die zij in hun bezit hebben ter beschikking te stellen van de burgers. Deze wetten worden over het algemeen goed nageleefd. Vanaf 2003 werd een vergoeding aangerekend voor verzoeken tot inzage waardoor het aantal verzoeken verminderde, maar die vergoeding is bij wet van 2014 afgeschaft.

IV. ANDERE INSTITUTIONELE KWESTIES IN VERBAND MET CONTROLES EN WAARBORGEN

Ierland heeft een parlementair tweekamerstelsel: het parlement (*Oireachtas*) bestaat uit een lagerhuis (*Dáil Éireann*) en een hogehuis (*Seanad Éireann*). Ministers van de regering en parlamentsleden hebben het recht van wetgevingsinitiatief. De grondwet bepaalt dat de regering verantwoording moet afleggen aan het lagerhuis. Grondwettelijke toetsing wordt uitgevoerd door de High Court (rechter in eerste aanleg) met een recht van beroep bij het hof van beroep en het hooggerechtshof. De president kan, na overleg met de Raad van State⁶⁹, een wetsontwerp voor grondwettelijke toetsing naar het hooggerechtshof verwijzen. De Irish Human Rights and Equality Commission is de nationale Ierse instelling voor mensenrechten en gelijkheid.

Er bestaat een raadplegingsproces inzake wetsontwerpen en wetten. Het parlement is niet verplicht om openbare raadplegingen te houden bij de overweging van wetsontwerpen, hoewel het daar regelmatig voor kiest, hetzij door een algemene oproep tot het indienen van

⁶⁶ Er wordt ook aan herinnerd dat de lidstaten moeten beschikken over een uitgebreid wetgevend kader dat journalisten en andere media-actoren in staat stelt om effectief en zonder vrees bij te dragen aan het publieke debat (Aanbeveling (CM/Rec(2016)4) van het Comité van Ministers van de Raad van Europa).

⁶⁷ Arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van 15 juni 2017, *Independent Newspapers (Ireland) Limited/Ierland*, verzoekschrift nr. 28199/15.

⁶⁸ De indicator “Bescherming van het recht op informatie” in het MPM 2020-rapport scoort een laag risico, blz. 10.

⁶⁹ Een orgaan dat bestaat uit huidige en voormalige ambtsdragers die de uitvoerende macht, de wetgevende macht en de rechterlijke macht vertegenwoordigen, en personen die door de president zijn benoemd, dat de president met advies bijstaat bij de uitoefening van zijn of haar bevoegdheden.

voorstellen, hetzij door in overleg te treden met de belangrijkste belanghebbenden. Bovendien vindt er, voordat de regering een wetsontwerp publiceert, meestal een raadplegingsproces plaats. Het betrokken ministerie kan een groenboek publiceren waarin de ideeën van de regering worden uiteengezet en waarin particulieren en organisaties worden uitgenodigd om hun mening te geven. Voordat een wetsontwerp wordt afgerond, kan een algemene opzet van het wetsontwerp worden gepubliceerd. De algemene opzet van een wetsontwerp van de regering wordt door een parlementaire commissie onderzocht voordat de tekst van het wetsontwerp wordt voltooid. De betreffende commissie kan belanghebbenden inspraak geven door hen te laten deelnemen aan vergaderingen waarin de algemene opzet van het wetsontwerp wordt besproken. Na afloop van het prelegislatieve onderzoek stelt de commissie een verslag op en legt dit voor aan de kamers van het parlement. In het verslag worden aanbevelingen over het wetsontwerp gedaan op basis van het onderzoek van de commissie. Documenten die aan het parlement worden voorgelegd, zijn online beschikbaar voor het publiek. Initiatiefwetsvoorstellen worden aan een soortgelijk onderzoek door een parlementaire commissie onderworpen, mits zij de tweede fase in het lagerhuis doorlopen⁷⁰. In de beleidsnota's van de onderzoeksdienst van het parlement is een beoordeling opgenomen van de vooraf door het kabinet opgestelde effectbeoordeling. De onderzoeksdienst bereidt ook een beleidsanalyse voor met betrekking tot de initiatiefwetsvoorstellen⁷¹.

De wetgevingsmaatregelen om de COVID-19-pandemie aan te pakken zijn via de normale wetgevingsprocedure door middel van een gerichte discussie vastgesteld. Deze wetgevingsmaatregelen omvatten het wetsontwerp inzake gezondheid 2020 (behoud en bescherming en andere noodmaatregelen van algemeen belang)⁷² en het wetsontwerp 2020 inzake noodmaatregelen van algemeen belang (COVID-19)⁷³, die de minister van Volksgezondheid uitgebreide bevoegdheden geven om de vrijheid van alle individuen te beperken teneinde verdere verspreiding van COVID-19 in Ierland te voorkomen. De noodbevoegdheden blijven van kracht tot 9 november 2020, waarop zij hun werking verliezen tenzij beide kamers van het parlement een resolutie aannemen om de voortzetting van de maatregelen goed te keuren. De High Court heeft een tegen deze wetten ingesteld beroep, volgens welk zij onevenredig en ongrondwettig zouden zijn, verworpen⁷⁴. Voor beide wetten werden zogenoemde “guillotine-moties” gebruikt. Deze worden gebruikt in gevallen die een zekere urgentie hebben, waarin het parlement besluit om de tijd voor het indienen van amendementen, het bespreken van een wetsontwerp en het stemmen over alle resterende fasen, te verkorten. In 2019 zijn er twee guillotinevragen gebruikt op een totaal van 53

⁷⁰ Bijdrage van Ierland voor het verslag over de rechtsstaat 2020 en informatie ontvangen in het kader van het bezoek aan het land.

⁷¹ European Parliament Research Service, Better Regulation practices in national parliaments, blz. 27.

⁷² De Health (Preservation and Protection and other Emergency Measures in the Public Interest) Act 2020, werd op 20 maart 2020 door de president van Ierland ondertekend. De wet geeft de minister van Volksgezondheid de bevoegdheid om regels op te stellen voor de invoering van maatregelen om de verspreiding van het virus te vertragen. Deze omvatten de bevoegdheid om: reizen naar en van en binnen Ierland te beperken; bijeenkomsten van mensen te beperken; ervoor te zorgen dat bedrijven voorzorgsmaatregelen nemen om hun personeel en klanten te beschermen; gebouwen, zoals scholen, te sluiten.

⁷³ De Emergency Measures in the Public Interest (COVID-19) Act 2020 is op 27 maart 2020 door de president van Ierland ondertekend. De wet geeft de regering de middelen om een reeks buitengewone maatregelen en waarborgen in te voeren om het risico dat mensen met COVID-19 worden besmet te voorkomen, zo laag mogelijk te houden, te beperken of te verminderen. Uit hoofde van de wet kunnen maatregelen worden ingevoerd op gebieden als huisvesting en ruimtelijke ordening, gezondheids- en welzijnszorg, geestelijke gezondheid, defensie, tijdelijke loonsubsidies, ontslagen en andere gebieden.

⁷⁴ Arrest van de High Court van 13 mei 2020, O'Doherty & Waters/minister van Volksgezondheid & de procureur-generaal.

wetten/wetsontwerpen die dat jaar zijn aangenomen. Daarnaast bestaan er noodprocedures, maar deze zijn de laatste tijd niet gebruikt⁷⁵.

De Ierse commissie voor mensenrechten en gelijkheid is geaccrediteerd met de “A”-status⁷⁶. In haar aanbevelingen heeft de Global Alliance of National Human Rights Institutions van de VN de commissie voor mensenrechten en gelijkheid aangemoedigd om te pleiten voor adequate financiering en tegelijkertijd haar financiële onafhankelijkheid te waarborgen.

Ierland heeft een levendig en divers maatschappelijk middenveld, hoewel financieringsbeperkingen tot enige bezorgdheid hebben geleid. De burgerlijke ruimte in Ierland is open⁷⁷, maar organisaties uit het maatschappelijk middenveld hebben hun bezorgdheid geuit over de beperkingen op acties van het maatschappelijk middenveld in verband met de gevolgen van een verbod, uit hoofde van de kieswetten, op donaties voor politieke doeleinden aan een kandidaat, een politieke partij/administratie, een gekozen ambtenaar of een derde partij, door een andere persoon dan een Ierse burger, van wie het eiland Ierland niet de gewoonlijke verblijfplaats is, of door een vennootschap, vereniging of rechtspersoon die geen kantoor houdt op het eiland Ierland, waar ten minste een van haar hoofdactiviteiten is gevestigd. Dit verbod is van toepassing ongeacht het bedrag. De SIPO heeft de relevante wetgeving zo uitgelegd dat deze ook bepaalde activiteiten omvat die door organisaties uit het maatschappelijk middenveld worden uitgevoerd, zoals belangenbehartiging, ook buiten de verkiezingsperiodes. Dit heeft aanleiding gegeven tot bezorgdheid bij maatschappelijke organisaties⁷⁸. In januari 2019 heeft de Ierse commissie voor mensenrechten en gelijkheid een beleidsverklaring gepubliceerd over de kieswetten en de ruimte voor het maatschappelijk middenveld in Ierland⁷⁹. Daarin werd aangegeven dat de definitie van de termen “politieke doeleinden” en “derde partij” in de kieswet te ruim is en een aantal Ierse organisaties uit het maatschappelijk middenveld omvat die daardoor beperkt worden in hun functies van belangenbehartiging. De Ierse commissie voor mensenrechten en gelijkheid was van mening dat met dergelijke regelgevende maatregelen moet worden voorkomen dat de bredere activiteiten van het maatschappelijk middenveld die de legitieme belangenbehartiging betreffen en gericht zijn op het beïnvloeden van de politieke besluitvorming, ook met betrekking tot mensenrechten- en gelijkheidskwesties, te sterk worden beknot. De SIPO⁸⁰ verklaarde dat zij deze zaken zal onderzoeken in het kader van

⁷⁵ De grondwet voorziet in een mechanisme waardoor de premier het parlement kan verzoeken de tijd die het hogerhuis besteedt aan de behandeling van een wetsontwerp in te korten als de wetgeving dringend en onmiddellijk noodzakelijk wordt geacht voor het behoud van de openbare vrede en veiligheid, of vanwege het bestaan van een, zowel nationale als internationale, noodtoestand. Dit verzoek moet door het lagerhuis en de president worden goedgekeurd. Wetgeving die op basis van deze bepaling wordt vastgesteld, blijft echter slechts 90 dagen van kracht, tenzij beide kamers van het parlement ermee instemmen dat deze voor een bepaalde langere periode van kracht blijft. Dit mechanisme is nooit gebruikt. De grondwet staat ook toe dat de kamers van het parlement besluiten dat er sprake is van oorlogstijd of gewapende opstand, en gedurende die tijd kan een kleine categorie van aangenomen wetgeving (die vrij eng wordt toegepast) aan het gerechtelijk toezicht worden onttrokken. Het laatste gebruik ervan eindigde in 1995.

⁷⁶ De Ierse commissie voor de mensenrechten en gelijkheid is in november 2015 geaccrediteerd met de A-status door de Global Alliance of National Human Rights Institutions (GANHRI), subcomité Accreditatie (SCA), Accreditatieverslag – november 2015.

⁷⁷ Beoordeling door CIVICUS; de beoordelingen zijn op een schaal van vijf categorieën gedefinieerd als: open, gekrompen, belemmerd, onderdrukt en gesloten.

⁷⁸ Amnesty International Ireland, Front Line Defenders, The Wheel, Transparency International Ireland, Uplift and the Irish Council for Civil Liberties (2020), Submission to the UN Special Rapporteur on the Rights to Freedom of Peaceful Assembly and of Association, Mr Clément Nyaletsossi Voule.

⁷⁹ IHREC, Policy Statement on the Electoral Acts and Civil Society Space in Ireland, januari 2019.

⁸⁰ SIPO, Jaarverslag voor 2019.

een verband met verkiezingen of referenda, bijvoorbeeld schenkingen aan organisaties met als doel te lobbyen voor een referendum. Met betrekking tot de toegang tot financiering voor maatschappelijke organisaties moet naar behoren rekening worden gehouden met de eisen van het EU-recht⁸¹ en de normen van de Raad van Europa⁸².

⁸¹ Arrest van het Hof van Justitie van 18 juni 2020, Commissie/Hongarije, C-78/18.

⁸² Recommendation CM/REC(2017)14 of the Committee of Ministers of the Council of Europe; 2014 Joint Guidelines on Freedom of Association of the Venice Commission and OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights.

Bijlage: lijst van bronnen in alfabetische volgorde*

De lijst van de bijdragen die zijn ontvangen in het kader van de raadpleging voor het verslag over de rechtsstaat 2020 is te vinden op (COM-website).

Amnesty International Ireland, Front Line Defenders, The Wheel, Transparency International Ireland, Uplift and the Irish Council for Civil Liberties (2020), *Submission to the UN Special Rapporteur on the Rights to Freedom of Peaceful Assembly and of Association, Mr Clément Nyaletsossi Voule.*

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2020), *2020 Media Pluralism Monitor*. <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>

CIVICUS, *Monitor tracking civic space: Ireland*. <https://monitor.civicus.org/country/ireland/>

Council of the Bar of Ireland (2019), *submission to the Joint Committee on Justice and Equality on Access to Justice and Legal Costs of 25 November 2019*.

Courts Service, *Long-Term Strategic Vision to 2030: Supporting Access to Justice in a modern, digital Ireland*.

Directoraat-generaal Communicatie (2019), *Flash Eurobarometer 482: Businesses and corruption*.

Directoraat-generaal Communicatie (2020), *Special Eurobarometer 502: Corruption*.

European Audiovisual Observatory (2019), *The independence of media regulatory authorities in Europe*.

European Centre for Press & Media Freedom (2020), *Mapping Media Freedom*.

European Network of Councils for the Judiciary (2020), bijdrage van het European Network of Councils for the Judiciary aan de raadpleging van belanghebbenden voor het verslag over de rechtsstaat 2020.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 10 september 2010, McFarlane/Ierland, verzoekschrift nr. 31333/06.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 15 juni 2017, Independent Newspapers (Ireland) Limited/Ierland, verzoekschrift nr. 28199/15.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 22 december 2009, Parlov-Tkalčić/Kroatië, verzoekschrift nr. 24810/06.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 5 mei 2020, Kövesi/Romania, verzoekschrift nr. 3594/19.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 6 november 2018, Ramos Nunes de Carvalho e Sá/Portugal, verzoekschrift nr. 55391/19, 57728/13 en 74041/13.

Europees Parlement (2016), *A comparative analysis of media freedom and pluralism in the EU Member States*.

Europees Parlement, Parlementaire onderzoeksdiensten (EPRS), *Better Regulation practices in national parliaments*.

Europese Commissie (2018), *Country Report Ireland*, (SWD(2018) 206 final).

Europese Commissie (2019), *Country Report Ireland*, (SWD(2019) 1006 final).

Europese Commissie (2020), *Country Report Ireland*, (SWD(2020) 506 final).

Europese Commissie (2020), *EU-scorebord voor justitie*.

Freedom House (2020), *Freedom in the World 2020*.

GRECO (2014), *Fourth Evaluation Round — Evaluation report on Ireland on Corruption prevention in respect of members of Parliament, judges and prosecutors*.

GRECO (2018), *Fourth Evaluation Round — Interim compliance report on Ireland on Corruption prevention in respect of members of Parliament, judges and prosecutors*.

High Court, arrest van 13 mei 2020, *O'Doherty & Waters v. Minister for Health & Attorney General*.

Hof van Justitie van de Europese Unie, arrest van 18 juni 2020, LM, Europese Commissie/Hongarije, C-78/18.

Hof van Justitie van de Europese Unie, arrest van 19 november 2019, AK, gevoegde zaken C- 585/18, C- 624/18 en C- 625/18.

Hof van Justitie van de Europese Unie, arrest van 25 juli 2018, LM, C- 216/18 PPU.

Ierse regering (2020), bijdrage van Ierland aan het verslag over de rechtsstaat 2020.

Irish Human Rights and Equality Commission (2019), *Ireland and the Convention on the Elimination of Racial Discrimination, Submission to the United Nations Committee on the Elimination of Racial Discrimination on Ireland's Combined 5th and 6th Report*, oktober 2019.

Irish Human Rights and Equality Commission (2019), *Policy Statement on the Electoral Acts and Civil Society Space in Ireland*, januari 2019.

Irish Law Society (2018), *Contribution to the Review of the Administration of Civil Justice of February 2018*. <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/61144>

Irish Times, *Regional newspapers reject claims about Government 'advertisements'*. <https://www.irishtimes.com/news/politics/regional-newspapers-reject-claims-about-government-advertisements-1.3408081>

Personal Injuries Commission (2018), *Second and Final Report, Department of Business, Enterprise and Innovation of Ireland*, juli 2018.

Raad van Europa: Committee of Ministers (2010), *Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities*.

Raad van Europa: Committee of Ministers (2016), *Recommendation CM/Rec(2016)4 of the Committee of Ministers to member states on the protection of journalism and safety of journalists and other media actors*.

Raad van Europa: Committee of Ministers (2017), *Recommendation of the Committee of Ministers of the Council of Europe CM/REC(2017)14 on the Legal Status of Non-Governmental Organisations in Europe*.

Raad van Europa: Committee of Ministers (2019), *Resolution CM/ResDH(2016)358 of the Committee of Ministers on excessive length of criminal and civil proceedings and lack of effective remedies*.

Raad van Europa: Venice Commission (2010), *Report on the Independence of the Judicial System Part I: The Independence of Judges adopted by the Venice Commission at its 82nd Plenary Session (CDL-AD(2010)004-e)*.

Raad van Europa: Venice Commission en OVSE Office for Democratic Institutions and Human Rights (2014), *Joint Guidelines on Freedom of Association*.

Raad van Europa:(2020), *Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists*.

Reporters without Borders, Ireland. <https://rsf.org/en/ireland>.

Transparency International (2017), *Speak up report*. https://transparency.ie/sites/default/files/17.12.13_speak_up_report_ie_final.pdf

Transparency International Ireland (2019), *Submission to the Department of Justice and Equality Review Group consultation on anti-fraud and anti-corruption structures and procedures*. https://www.transparency.ie/sites/default/files/19.04.26_ti_ireland_wcc_submission_final.pdf

Transparency International, 2019 *Corruption Perception Index*. <https://www.transparency.org/en/cpi>

UN Global Alliance of National Human Rights Institutions (2015), *Sub-Committee on Accreditation (SCA), Accreditation Report* – november 2015.

Virtueel landbezoek aan Ierland in het kader van het verslag over de rechtsstaat 2020.

Bijlage II: landbezoek aan Ierland

De diensten van de Commissie hebben in juni 2020 virtuele vergaderingen gehouden met:

- Bar of Ireland
- Broadcasting Authority of Ireland
- Garda Economic Crime Bureau
- Garda Síochána Ombudsman Commission
- Irish Council for Civil Liberties
- Judicial Appointments Advisory Board
- Judicial Council
- Law Society of Ireland
- Legal Services Regulatory Authority
- Ministerie van Justitie en Gelijkheid
- National Union of Journalists
- Office of the Director of Corporate Enforcement (ODCE)
- Office of the Director of Public Prosecution
- Public Appointments Service
- Standards in Public Office Commission (SIPO)
- Supreme Court of Ireland
- Transparency International Ireland
- Voorzitter van de Review Group on structures and strategies to prevent, investigate and penalise economic crime and corruption en voormalig directeur van het Openbaar Ministerie.

* De Commissie heeft ook de volgende organisaties ontmoet in een aantal horizontale vergaderingen:

- Amnesty International
- Civil Liberties Union for Europe
- Civil Society Europe
- Conference of European Churches
- EuroCommerce
- European Center for Not-for-Profit Law
- European Centre for Press and Media Freedom
- European Civic Forum
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- ILGA-Europe
- International Commission of Jurists
- International Federation for Human Rights
- International Press Institute
- Lifelong learning Platform
- Open Society Justice Initiative/Open Society European Policy Institute
- Reporters without Borders
- Transparency International EU